

DÜZENLEYEN GÖRÜŞLERİNDEN HAREKETLE YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ SERTİFİKA PROGRAMLARININ İNCELENMESİ

Mehmet Emre ÇELİK*

ÖZ

Teknolojik ilerlemeler sayesinde bilgiye ulaşımın kolaylaşması, uluslararası iş birliklerinin kurulması, yükseköğretimde Türkiye'nin giderek cazibe noktası olması, kitlesel göç hareketlerinin yaşanması gibi nedenlerle dünya genelinde Türkçe öğrenmeye olan talep artmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine özel bir lisans programı bulunmadığı için farklı fakültelerin farklı bölümlerini bitirenler bir sertifika veya hizmet içi eğitim programına katılarak bu alanda görev yapmaya aday olabilmektedir. Düzenleyen görüşlerinden hareketle yabancılara Türkçe öğretimi (YTÖ) sertifika programlarını çeşitli açılardan incelemeyi amaçlayan bu çalışma nitel desenli bir durum çalışmasıdır. Araştırmanın çalışma grubu, açılışında bugüne YTÖ alanında en az bir kere sertifika programı organize etmiş üniversitelerin dil öğretim merkezlerinde görevli 18 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen toplam 11 maddeden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu düzenleyicilere elektronik ortamda ulaştırılmış ve cevaplar kayıt altına alınmıştır. Verilerin analizinde betimsel çözümleme teknikleri kullanılmıştır. Çalışmanın sonunda, elde edilen bulgular doğrultusunda YTÖ alanında düzenlenen sertifika programlarının iyileştirilmesi için çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe Öğretimi, Sertifika Programları, Öğretici Yetiştirme.

REVIEW OF CERTIFICATE PROGRAMS FOR TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE BY ORGANIZERS' VIEWS

ABSTRACT

The number of students and learners is constantly rising on the area of both teaching Turkish language as a foreign language / second language and teaching to Turkish origin people Turkey Turkish language. The number of universities that organize certificate programs in the field of teaching Turkish to foreigners (TTF) is also increasing. This qualitative case study aims to examine various aspects of TTF (Teaching Turkish to Foreigners) certificate programmes from the angle of those organizing them. Eighteen programme organizers were selected at random from universities [across Turkey] that host at least one TTF certificate programme of their own. The participants were e-mailed an eleven-item semi-structured survey (developed by the researcher) to fill out – the answers from which were later kept in a record. All of the data was then analysed using descriptive statistics. Using the knowledge gained, we put forth various suggestions for pedagogy departments on how they can improve their TTF certification programmes at the end of the study.

Keywords: Teaching Turkish to Foreigners, Certificate Programs, Training Teacher.

Araştırma Makalesi

Makale Gönderim Tarihi: 25.03.2021; Yayına Kabul Tarihi: 15.04.2021

* Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi ABD, SAMSUN; ORCID: 0000-0002-2961-0035, E-posta: mehmetemre.celik@omu.edu.tr

Giriş

Teknolojik ilerlemeler sayesinde bilgiye ulaşımın kolaylaşması, uluslararası iş birliklerinin kurulması, yükseköğretimde Türkiye'nin giderek cazibe noktası olması, kitlesel göç hareketlerinin yaşanması gibi nedenlerle dünya genelinde Türkçe öğrenmeye olan talep artmaktadır. Türkçenin hem yabancı dil/ikinci dil olarak öğretimi hem de Türk soylulara Türkiye Türkçesinin öğretimi alanlarında öğrenci ve öğrenici sayıları sürekli yükselmektedir. Burada öğrenci terimi, zorunlu-formel eğitim süreçlerinin herhangi bir basamağında bulunup da Türkçe öğrenenleri, öğrenici terimi ise hem bu basamakların dışında kalan hem de onları kapsayan genel öğrenenleri karşılamaktadır (Durmuş, 2018, s. 182-183). Öğrenici kitlesindeki çeşitliliğe, öğreticiler arasında da rastlanmaktadır (Yıldız vd. 2014, s. 85; Kurt, 2020, s. 74). Sahada, ağırlıklı olarak Türkçe Eğitimi ile Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinden mezun olanlar Türkçe öğretimi alanında görev yapsa da Sosyoloji, Sınıf Öğretmenliği, Yabancı Diller Eğitimi gibi bölümlere dair uzmanlığı bulunanlar da yer almaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine özel bir lisans programı bulunmadığı için farklı fakültelerin farklı bölümlerini bitirenler bir sertifika veya hizmet içi eğitim programına katılarak bu alanda görev yapmaya aday olabilmektedir. Oysa Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, kendine özgü bir uzmanlık gerektirmektedir. "Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi görevini üstlenen öğretmen adayları da öğretmenlik mesleğine hazırlık, genel kültür ve pedagojik formasyonla mesleğe yetiştirilmekte ancak özel alan eğitimi eksik kalmaktadır" (Mete vd. 2014, s. 124). Bu nedenle alanda görev yapacakların yabancılarla Türkçe öğretiminin kuramsal bilgisine sahip, uygulama merkezlerinde öğreticiliği deneyimleme imkânı bulmuş ve kendilerini geliştirmeye odaklanmış bireyler olarak yetiştirilmeleri ve bu kişilere kazandırılacak yeterliklerin doğru tanımlanması çok önemlidir.

Mete (2012) Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında görev alacak öğreticilerin sahip olmaları gereken özel alan yeterliklerini tespit ettiği çalışmasında üç ana başlık altında 12 yeterlik tanımlamıştır (Tablo 1).

A. Mesleki Bilgi	B. Mesleki Beceri	C. Mesleki Tutum ve Değerler
1. Dil bileşenleri ve dilbilim bilgilerini kullanabilme	4. Öğrenim-öğretim sürecini amaca uygun planlayabilme	9. Türkçenin doğru ve etkili kullanımında öncülük edebilme
2. Dil öğrenim-öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerini uygulayabilme	5. Öğrenim-öğretim ortamları düzenleyebilme	10. Dil-kültür etkileşimine duyarlı olabilme
3. Türkçeyi özellikleri ve kurallarına uygun kullanabilme	6. Dil öğrenim-öğretim sürecine uygun materyal ve kaynak kullanabilme	11. Mesleki gelişimini sağlayabilme
	7. Öğrencilerin dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirebilme	12. Mesleki gelişimine yönelik iletişim kurarak iş birliği sağlayabilme
	8. Öğrenim-öğretim sürecini izleyebilme-değerlendirebilme	

Tablo 1: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri

(Mete, 2012, s. 217-223)

Lisans programları arasında sadece Türkçe Eğitimi lisans programı ders kataloğunda Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi adıyla haftada üç saatlik bir ders bulunmaktadır. Tablo 1'deki yeterlikler dikkate alındığında bunların kazandırılabilmesi için daha çok derse ihtiyaç vardır. "Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında çalışacak öğretmenlerin yetiştirilmesi konusunun henüz çerçevesinin çizilmediği ve bu konuda bir standart olmadığı görülmektedir" (Barın vd. 2017, s. 83). Üniversitelerin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine özel lisans derecesinde bir program açma talepleri YÖK tarafından reddedilmektedir. Şimdilik bu ihtiyaç, Türkçe Eğitimi ana bilim dalları çatısı altında açılan az sayıdaki yüksek lisans ve doktora derecesindeki programlar aracılığıyla karşılanmaya çalışılmaktadır. Ancak arz-talep dengesi dikkate alındığında arz, talep karşısında yetersiz kalmaktadır. Ortaya çıkan bu boşluk ise sertifika programları aracılığıyla doldurulmaya çalışılmaktadır.

Sertifika programları mesleki gelişime dayalı, teori ve uygulama içeren kısa süreli eğitim süreçleridir. Bu sürecin sonunda katılımcı başarılı bulunursa kendisine sertifika belgesi verilir. Ancak sertifika belgesi sahibi olmak, ilgili alanda mutlaka iş bulunacağı anlamına gelmemektedir. Lisans/ön lisans diploması edinmenin yanında yabancı dil bilme, sosyal ve iletişimsel becerilere sahip olma vb. özellikler nasıl ki adayı rakipleri arasında birkaç adım öne çıkarıyorsa sertifika da aynı işlevi görmektedir. Dolayısıyla sertifika programına katılan her adayın yabancılara Türkçe öğretimi alanında iş bulacağı algısı yanlıştır.

YTÖ alanında sertifika programı düzenleyen üniversitelerin sayısı giderek artmaktadır. Altun tarafından 2015 yılında hazırlanan "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programları" tablosunda sertifika programı düzenleyen kurum sayısı 13, Dilek'in 2017'deki araştırmasında ifade ettiği sayı 30 iken 2021'de bu sayı 66'ya yükselmiştir. Üniversiteler bu programları genellikle Dil Öğretim Merkezleri ya da Sürekli Eğitim Merkezleri aracılığıyla düzenlemektedir. Bazen de farklı üniversitelerle iş birliği yaparak bu eğitimler verilmektedir. Açılışından bugüne kadar en az bir kez sertifika programı düzenlemiş veya yakın zamanda bu programı düzenleyeceğini duyurmuş üniversitelerin adları Tablo 2'de sunulmuştur.

1	Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	34	İstanbul Aydın Üniversitesi
2	Adıyaman Üniversitesi	35	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
3	Afyon Kocatepe Üniversitesi	36	İstanbul Okan Üniversitesi
4	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	37	İstanbul Üniversitesi
5	Akdeniz Üniversitesi	38	Kafkas Üniversitesi
6	Aksaray Üniversitesi	39	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
7	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	40	Karabük Üniversitesi
8	Amasya Üniversitesi	41	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
9	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	42	Kastamonu Üniversitesi
10	Ankara Üniversitesi	43	Kırıkkale Üniversitesi
11	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	44	Kırklareli Üniversitesi
12	Atatürk Üniversitesi	45	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
13	Bahçeşehir Üniversitesi	46	Kilis 7 Aralık Üniversitesi
14	Başkent Üniversitesi	47	Kocaeli Üniversitesi
15	Bayburt Üniversitesi	48	Konya Teknik Üniversitesi
16	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	49	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

17	Bingöl Üniversitesi	50	KTO Karatay Üniversitesi
18	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	51	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
19	Bursa Uludağ Üniversitesi	52	Mardin Artuklu Üniversitesi
20	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	53	Marmara Üniversitesi
21	Çukurova Üniversitesi	54	Mersin Üniversitesi
22	Dicle Üniversitesi	55	Necmettin Erbakan Üniversitesi
23	Dokuz Eylül Üniversitesi	56	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
24	Erciyes Üniversitesi	57	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
25	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	58	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
26	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	59	Sakarya Üniversitesi
27	Fırat Üniversitesi	60	Selçuk Üniversitesi
28	Gazi Üniversitesi	61	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
29	Gaziantep Üniversitesi	62	Süleyman Demirel Üniversitesi
30	Hacettepe Üniversitesi	63	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
31	Harran Üniversitesi	64	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
32	Hitit Üniversitesi	65	Yıldız Teknik Üniversitesi
33	İnönü Üniversitesi	66	Yozgat Bozok Üniversitesi

Tablo 2: Yabancılara Türkçe Öğretimi Alanında Sertifika Programı Açan Üniversiteler

Tablo 2’de adı geçen üniversitelerin dışında çeşitli vakıflar (Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı vb.), özel teşebbüsler (Turqua Group, Mengütaş Dil Eğitim Merkezi vb.) ve Millî Eğitim Bakanlığı (PIKTES öğretmenlerine yönelik) da farklı üniversitelerle iş birliği yaparak sertifika programları düzenlemektedir. Bu araştırmanın amacı, düzenleyen görüşlerinden hareketle yabancılara Türkçe öğretimi (YTÖ) sertifika programlarını çeşitli açılardan incelemektir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1-Dil merkezlerinin YTÖ sertifika programı düzenleme sıklıkları nelerdir?

2-Dil merkezlerinin YTÖ sertifika programına kabul ettikleri öğrenci sayıları nelerdir?

3-Dil merkezlerinin YTÖ sertifika programına kabul ettikleri öğrencilerde aradıkları bölüm şartları nelerdir?

4-Dil merkezlerinin YTÖ sertifika programındaki ders saati sayıları nelerdir?

5-Dil merkezlerinin YTÖ sertifika programlarında yer alan derslerin dağılımı nedir?

6-Dil merkezlerinin YTÖ sertifika programında ders verecek öğretim elemanını belirleme ölçütlerinin dağılımı nedir?

7-Dil merkezlerinin YTÖ sertifika programı sonunda yaptıkları ölçme-değerlendirme uygulamalarına ait görüşlerinin dağılımı nedir?

8-Dil merkezlerinin YTÖ sertifika programını bitirenleri merkezde istihdam etme durumları nedir?

9-Dil merkezlerinin YTÖ sertifika programı için belirledikleri ücretler nedir?

10-Dil merkezlerinin YTÖ sertifika programları kapsamında yürüttükleri uygulama derslerinde izledikleri yöntemlerin dağılımı nedir?

11-Dil merkezlerinin verdikleri sertifikaların güvenilirliğine ilişkin görüşler nedir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Düzenleyici (Türkçe öğretim merkezi müdürü, müdür yardımcısı veya sertifika programından sorumlu öğretim görevlisinden herhangi biri) görüşlerinden hareketle YTÖ alanında düzenlenen sertifika programlarını inceleyen bu araştırma, nitel desenli bir durum çalışmasıdır. Nitel araştırma “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlanır (Yıldırım vd. 2018, s. 83).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, açılışında bugüne YTÖ alanında en az bir kere sertifika programı organize etmiş üniversitelerin dil öğretim merkezlerinde görevli gönüllülük esasına göre belirlenen 18 düzenleyiciden oluşmaktadır. Çalışma grubunda yer alan üniversitelerin dil öğretim merkezlerine alfabetik sıra esasına bağlı olarak Tablo 3’te yer verilmiştir.

Üniversite adı
Adıyaman Üniversitesi
Akdeniz Üniversitesi
Aksaray Üniversitesi
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dicle Üniversitesi
Erciyes Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
Gazi Üniversitesi
Hitit Üniversitesi
İnönü Üniversitesi
İstanbul Aydın Üniversitesi
Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Osmaniye Üniversitesi
Selçuk Üniversitesi
Yıldız Teknik Üniversitesi

Tablo 3: Çalışma Grubunda Yer Alan Dil Öğretim Merkezlerinin Bağlı Buldukları Üniversiteler

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen toplam 11 maddeden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Söz konusu görüşme formu hazırlanırken alan yazın taraması yapılmış ve taslak bir form hazırlanmıştır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında uzman beş öğretim elemanının görüşleri alındıktan sonra forma son şekli verilmiştir. Görüşme formu düzenleyicilere elektronik ortamda ulaştırılmış ve cevapları kayıt altına alınmıştır. Veri analizinin ilk aşamasında, görüşme formu ile elde edilen veriler bilgisayar ortamında kaydedilmiştir. Verilerin analizinde betimsel istatistik teknikleri kullanılmıştır. Görüşme formu aracılığıyla elde edilen veriler, tablolara olduğu gibi yansıtılmış ve yorumlanmıştır. Aynı ya da benzer görüşü ifade edenlerin cevapları frekans değerlerine yansıtılmıştır. Toplanan veriler, frekans ve yüzde tabloları şeklinde sunulmuştur.

Bulgular

Dil Merkezlerinin YTÖ Sertifika Programı Düzenleme Sıklıklarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan dil öğretim merkezlerinin bir akademik yıl içinde düzenledikleri sertifika programlarının sıklığına ilişkin bilgiler Tablo 4'te sunulmuştur.

Düzenleme sıklığı	f	%
Yılda bir defa	6	33
Yılda iki defa	7	39
Yılda ikiden fazla	5	28

Tablo 4: Sertifika Programı Düzenleme Sıklığı

Tablo 4'e göre altı dil öğretim merkezi yılda bir defa (f= 6, %33), yedi dil öğretim merkezi yılda iki defa (f=7, %39), beş dil öğretim merkezi ise yılda beş defa (f=5, %28) YTÖ alanında sertifika programı düzenlemektedir. Sertifika programını ikiden fazla düzenlediğini ifade eden merkezler arasında 3, 5 ve 8 cevabını verenler bulunmaktadır. Akademik yıl içinde düzenlenen sertifika programı sayılarının fazlalığı, YTÖ alanıyla ilgilenen birey sayısı ile doğrudan ilişkilidir.

Dil Merkezlerinin YTÖ Sertifika Programına Kabul Ettikleri Öğrenci Sayılarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan dil öğretim merkezlerinin bir akademik yıl içinde düzenledikleri sertifika programlarına kabul ettikleri öğrenci sayılarına ilişkin bilgiler Tablo 5'te sunulmuştur.

Öğrenci sayıları	f	%
10-35 öğrenci	5	28
36-50 öğrenci	4	22
51-100 öğrenci	6	33
Sınır yok	3	17

Tablo 5: Sertifika Programına Kabul Edilen Öğrenci Sayıları

Tablo 5'e göre beş dil öğretim merkezi (%28) bir defada 10-35 aralığında, dört dil öğretim merkezi (%22) 36-50 aralığında, altı dil öğretim merkezi (%33) 51-100 aralığında öğrenciyi YTÖ alanında sertifika programına kabul etmektedir. Öğrenci kabul sayısında herhangi bir sınır koymadığını ifade eden merkez sayısı ise üçtür (%17). Merkezler öğrenci sayılarını fiziki olanak ve akademik kadrolarına göre belirlemektedirler.

Dil Merkezlerinin YTÖ Sertifika Programına Kabul Ettikleri Öğrencilerde Aradıkları Bölüm Şartlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan dil öğretim merkezlerinin bir akademik yıl içinde YTÖ alanında düzenledikleri sertifika programlarına kabul ettikleri öğrencilerde aradıkları bölüm şartlarına ilişkin bilgiler Tablo 6'da sunulmuştur.

BÖLÜMLER	K 1	K 2	K 3	K 4	K 5	K 6	K 7	K 8	K 9	K 10	K 11	K 12	K 13	K 14	K 15	K 16	K 17	K 18
Çağdaş Türk Lehçeleri		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓		
Dilbilim			✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓				✓	
İlahiyat					✓	✓												
Mütercim/Tercümanlık					✓	✓												
Okul Öncesi Öğrt.					✓	✓		✓										✓
Sınıf Öğrt.		✓		✓	✓	✓		✓	✓									✓
Türkçe Eğitimi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Düzenleyen Görüşlerinden Hareketle Yabancılar Türkçe Öğretimi...

Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Türk Dili ve Edebiyatı	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Türk Halk Bilimi	✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Batı ve Doğu Dilleri Bölümleri	✓	✓	✓	✓	✓			✓			✓	✓			
Özel şart yok														✓	✓

Tablo 6: Sertifika Programına Kabul Edilen Öğrencilerin Bölümleri

Tablo 6'ya göre dil öğretim merkezlerinin bir akademik yıl içinde YTÖ alanında düzenledikleri sertifika programlarına kabul ettikleri öğrencilerde aradıkları bölüm şartları arasında özellikle Türkçe Eğitimi, Türk Dili ve Edebiyatı ile Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi bölümleri ön plana çıkmaktadır. Onların ardından Çağdaş Türk Lehçeleri, Türk Halk Bilimi ve Dilbilim bölümleri gelmektedir. Araştırmaya katılan sadece iki merkez programa kabul edilecek öğrencilerde herhangi bir bölüm şartı aramadığını, tüm bölümlerden öğrencilerin bu programlara katılabileceğini ifade etmişlerdir.

Dil Merkezlerinin YTÖ Sertifika Programındaki Ders Saati Sayılarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan dil öğretim merkezlerinin düzenledikleri sertifika programlarında yürüttükleri ders saati sayılarının teorik ve uygulama olarak dağılımına ilişkin bilgiler Tablo 7'de sunulmuştur.

	Teorik	Uygulama	Toplam
K1	60	40	100
K2	40	10	50
K3	75	25	100
K4	60	20	80
K5	36	14	50
K6	72	28	100
K7	50	30	80
K8	40	20	60
K9	30	20	50
K10	60	20	80
K11	50	30	80
K12	40	20	60
K13	60	20	80
K14	40	20	60
K15	40	20	60
K16	60	30	90
K17	30	30	60
K18	60	-	60

Tablo 7: Sertifika Programında Yürütülen Ders Saati Sayılarının Teorik ve Uygulama Olarak Dağılımı

Tablo 7'ye göre dil öğretim merkezleri YTÖ alanında düzenledikleri sertifika programlarında yürüttükleri toplam ders saati sayılarının 50 ila 100; teorik ders saati sayılarının 30 ila 75; uygulama saati sayılarının ise 10 ila 40 aralığında olduğu görülmektedir. Ders saatlerinin dağılımında merkezler arasında bir birlik olmadığı göze çarpmaktadır.

Dil Merkezlerinin YTÖ Sertifika Programlarında Yer Alan Derslerin Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan dil öğretim merkezlerinin YTÖ alanında düzenledikleri sertifika programlarında yer verdikleri derslerin dağılımına ilişkin bilgiler Tablo 8’de sunulmuştur.

Ders adları	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18
YTÖ Okuma Becerisi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Dinleme Becerisi.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Yazma Becerisi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Konuşma Becerisi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Dil Bilgisi Öğretimi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Ölçme ve Değerlendirme	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Materyal Geliştirme	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Kültür Aktarımı	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Dil Öğr. Temel ve Genel İlkeleri	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Kuram ve Yaklaşımlar	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Söz Varlığı Öğretimi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Öğretim Yöntem ve Teknikleri	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Dil ve Türkçenin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Dil Öğr. Öğretme ve Öğrenme Etkinlikleri	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Teknoloji Kullanımı	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Avrupa Ortak Çerçeve Metni ve YTÖ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Sorunlar ve Çözüm Önerileri	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Tarihçesi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Kaynak Tanıtımı	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Öğretici Yeterlikleri	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Eğitici Oyunlar ve Drama	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Edebi Metin Seçimi ve Metinlerden Yararlanma	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Kültürel Etkileşim	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Yabancı Dil Sınıflarında Yönetim	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Web 2.0 Araçları	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Dil Politikaları	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Temel Kavramlar	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Dil Öğr. Dil Tipolojisinin Yeri	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Dil Öğr. Uluslararası Ölçütler	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Dil Öğr. Öğrenci Merkezli Geri Dönüt Süreci	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Yunus Emre Enstitüsü ve İlgili Kurumlar	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Üzerine Program Geliştirme	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Metin Uyarlama	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Yurtdışı Deneyimleri ve Kariyer Fırsatları	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Mültecilere Türkçe Öğretimi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
İki dillilere Türkçe Öğretimi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Türk Soylulara Türkçe Öğretimi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Seslere Dayalı Alfabe Eğitimi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Kaygı ve Motivasyon	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Dil-Kültür İlişkisi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Temel Düzeyde İletişim	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
COVID-19 Sürecinde Dil Öğretimi – Çevrim İçi Öğretim Ortamları-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YTÖ Stratejik Boyutu	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tablo 8: Sertifika Programında Yer Verilen Derslerin Dağılımı

Tablo 8'e göre dil öğretim merkezlerinin tamamı YTÖ alanında düzenledikleri sertifika programlarında dört temel dil becerisi (okuma-yazma-konuşma-dinleme) öğretiminin yanı sıra dil bilgisi öğretimi ve ölçme-değerlendirme derslerine yer vermektedir. Materyal geliştirme, kültür aktarımı, dil öğretiminin temel ve genel ilkeleri, dil öğretiminde kuram ve yaklaşımlar, söz varlığı öğretimi, öğretim yöntem ve teknikleri, dil ve Türkçenin dünya dilleri arasındaki yeri, dil öğretiminde öğretme ve öğrenme etkinlikler dil öğretim politikaları, YTÖ'nün stratejik boyutu ve teknoloji kullanımı da pek çok merkezin programlarında yer verdikleri dersler arasında görülmektedir.

Dil Merkezlerinin YTÖ Sertifika Programında Ders Verecek Öğretim Elemanını Belirleme Ölçütlerinin Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan dil öğretim merkezlerinin düzenledikleri sertifika programlarında ders verecek öğretim elemanını belirleme ölçütlerinin dağılımına ilişkin veriler Tablo 9'da sunulmuştur.

Ölçütler	f
Merkezimizdeki okutmanlardan yararlanıyoruz	9
Üniversitemizde meslekî tecrübesi olan öğretim elemanlarına öncelik veriyoruz	8
Başka kurumlardan öğreticiler davet ediyoruz	6
Sertifika derslerinin içeriğine uygun akademik çalışmaları (Tez, makale, proje vb.) bulunanları değerlendiriyoruz	5
Yabancılar Türkçe öğretmiş olmasına dikkat ediyoruz	4
Ders içeriklerine benzer veya aynı konularda lisans ve lisansüstü eğitimler vermiş olmasını önemsiyoruz	3
Dil öğretim merkezlerinde eğitici veya idareci olarak görev yapmış olanlara yer veriyoruz	3
Yabancılar Türkçe Öğretimi alanında asgari 5 yıllık deneyime sahip olmasına önem veriyoruz	1
Yabancı dil eğitimcilerinden faydalanıyoruz	1
Dersleri verecek öğretim elemanlarında yabancılar Türkçe öğretimi alanında doktora yapmış olma şartı arıyoruz	1

Tablo 9: Sertifika Programında Ders Verecek Öğretim Elemanlarını Belirleme Ölçütleri

Tablo 9'a göre merkezlerin düzenledikleri sertifika programlarında ders verecek öğretim elemanının belirlenmesinde kendi merkezlerindeki okutmanlardan yararlanmaları (f= 9) ile üniversitelerinde meslekî tecrübesi olan öğretim elemanlarına öncelik vermeleri (f= 8) ön plana çıkmaktadır. Eksik gördükleri alanda başka kurumlardan destek aldıklarını ifade eden kurum sayısı 6'dır. YTÖ alanında tecrübesi olsun ya da olmasın sertifika derslerinin içeriğine uygun akademik çalışmaları (tez, makale, proje vb.) bulunan öğretim elemanlarını değerlendiren sayısı ise 5'tir.

Dil Merkezlerinin YTÖ Sertifika Programı Sonunda Yaptıkları Ölçme-Değerlendirme Uygulamalarına Ait Görüşlerinin Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan dil öğretim merkezlerinin düzenledikleri sertifika programı sonunda yaptıkları ölçme-değerlendirme uygulamalarına ait görüşlerinin dağılımı ilişkin veriler Tablo 10'da sunulmuştur.

Görüşler	f
Çoktan seçmeli bir sınav yapıyoruz.	2
Öğrenciler, sertifika eğitiminin sonunda aldıkları tüm derslerin içeriğinden oluşan yazılı bir sınava tabi tutuluyor. Bu sınavdan aldıkları not ile uygulama dersindeki performansları (ders anlatımı, materyal kullanımı, sınıf hâkimiyeti, uygun teknik	1

kullanımı vb.) içeren değerlendirme formu danışman hocaları tarafından değerlendirilip notlandırılıyor. Sınav notu ile uygulama değerlendirmesi kat sayılarına göre hesaplanarak 60 ve üzeri puan alan öğrenci sertifika almaya hak kazanıyor.	
Sınav soruları sertifika eğitimi boyunca verilen derslerin içeriğine göre hazırlanmaktadır. Bununla birlikte eğitici adaylarının eğitim sonunda sınıf içi performansları ölçülmektedir. Bu noktada değerlendirme komisyonuna eğitici adayını değerlendirmesi için bir ölçek verilmektedir. Ölçekte yer alan başlıklara göre puanlama yapılmaktadır. Sonuç olarak teorik ve pratik sınavların not ortalaması alınarak eğitici adayının genel puanı tespit edilmektedir.	2
Ölçme değerlendirme sürecinde ders hocalarından eşit miktarda soru talep ediyoruz ve o sorulardan genel bir sınav uygulaması yapıyoruz.	2
Kendilerine bir konu vererek, bu konuyu yabancı öğrencilere nasıl anlatılacaklarına ilişkin bir sunum yapmalarını istiyoruz.	1
Program sonunda 25 soruluk çevrim içi bir sınav yapıyoruz ayrıca uygulama çalışmalarından puan veriyoruz. Bu ikisini değerlendirdikten sonra nihai puana göre sertifika veriyoruz.	1
Üniversitemizin anlaşmalı olduğu ALMS (Advancity) programı üzerinden sınav yapıyoruz. Test olacak şekilde her dersle ilgili beş soru soruyoruz.	1
Sınav yapılmamaktadır. Bunun yerine öğrencinin uygulamadaki ders gözlemleri ve ders anlatımına yönelik performansları rubrikle değerlendirilerek performans değerlendirilmesi yapılmaktadır.	1
Hem yazılı bir sınav hem de süreç temelli uygulamaya dönük bir değerlendirme yapıyoruz.	1
Anlatılan tüm derslere ait çoktan seçmeli sorular kullanılmaktadır. Ayrıca ders anlatımında uygulamaya yönelik bir değerlendirme de yapılmaktadır.	1
Uygulama dersi örneği dinliyoruz. Yazılı sınav yapmıyoruz. Örnek ders anlatımında merkezimizde çalışan 2 uzman dersi dinliyor ve ders anlatma formu bağlamında stajyerin anlatımı değerlendiriliyor. Bu formda sınıf hakimiyeti, anlatılan konuya hakimiyet, öğrenci seviyesine uygunluk, öğrenci ile iletişim vb. alt başlıklarda değerlendirme yapılıyor.	1
Derse giren her hocadan almış olduğumuz 10 sorudan 3-5 tanesini seçiyoruz ve 50 sorudan oluşan bir sınav uyguluyoruz. Çoktan seçmeli sorulardan oluşan bir sınav. Sınav sonuçları değerlendirmemizin %60'ını oluşturuyor. Uygulama derslerinde yapmış olduğumuz değerlendirme sonucunda aldıkları puanlar da %40'ını oluşturuyor.	1
Teorik dersler için çoktan seçmeli sınav yapılmaktadır. Uygulama dersleri için öğrenci değerlendirme formu, ders gözlem formu, ders gözlem raporu, uygulamalı ödevler kullanılmaktadır.	1
Program sonunda kursiyerlere öncelik teorik olarak verdiğimiz derslere yönelik çoktan seçmeli 100 soruluk bir sınav yapıyoruz. Daha sonra kursiyerlere uygulama sınavı yapıyoruz. Uygulama sınavında ilgili kursiyer danışman hocasının vermiş olduğu konuyu 40 dakika boyunca sınıftaki öğrencilere anlatmaktadır. Kursiyerin anlatımı kursiyer değerlendirme çizelgesinde yer alan kriterlere göre puanlanmaktadır. Bütün bu sınavların sonucunda teorik sınavın %40'ı uygulama sınavının %60 esas alınarak kursiyerin toplam puanı belirlenir. Ortalaması 60'tan az olan kursiyer başarısız sayılır.	1
Materyal tasarlama ve ders anlatımı şeklinde değerlendirme yapıyoruz.	1

Tablo 10: Sertifika Programı Sonunda Yapılan Ölçme Değerlendirme Uygulamalarına Ait Görüşler

Tablo 10’da programın sonunda yapılan ölçme-değerlendirme uygulamalarına ilişkin sertifika programı düzenleyicilerinin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir. Elde edilen verilere göre merkezler farklı ölçme-değerlendirme uygulamalarına başvurmaktadır. Bunlar arasında en çok tercih edileni çoktan seçmeli sorulardan oluşan bir sınav uygulamasıdır. Ayrıca merkezlerin tamamına yakınının çoktan seçmeli test-sunum, ders anlatımı-materyal geliştirme, süreç değerlendirme- yazılı sınav gibi karma uygulamalardan yararlandığı görülmektedir.

Dil Merkezlerinin YTÖ Sertifika Programını Bitirenleri Merkezde İstihdam Etme Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan dil öğretim merkezlerinin sertifika programını başarıyla bitirenleri istihdam etmede kendilerine öncelik tanıyıp tanıyıp durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 11’de sunulmuştur.

İstihdamda öncelik tanıma durumu	f	%
Evet	8	44
Hayır	10	56

Tablo 11: Sertifika Programını Bitirenlere Dil Merkezlerinin İstihdamda Öncelik Tanıma Durumları

Tablo 11’e göre araştırmaya katılan sertifika programı düzenleyicilerinin %56’sı (f= 10) kurumda görevlendirilecek özellikle sözleşmeli bir personel alımında kendi sertifika programlarına katılan adaylara öncelik tanıdıklarını, %44’ü (f= 8) ise adaylara böyle bir öncelik tanımadıklarını ifade etmektedirler. Ayrıca bahse konu merkezlerden sadece 3’ü daha önce kendilerinin düzenlediği sertifika programına katılan adaylar arasından kurumlarında sözleşmeli personel çalıştırdıklarını belirtmişlerdir.

Dil Merkezlerinin YTÖ Sertifika Programı İçin Belirledikleri Ücretlere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan dil öğretim merkezlerinin sertifika programı için belirledikleri ücretlere ilişkin bilgiler Tablo 12’de sunulmuştur.

Ücretler	f	%
500 TL’ye kadar	1	6
501-900 TL arası	7	39
901-1300 TL arası	8	44
1301-1500 TL arası	2	11

Tablo 12: Merkezlerin Belirlediği Sertifika Programlarının Ücretleri

Tablo 12 incelendiğinde araştırmaya katılan merkezlerden sadece birinin 500 liranın altında, 7’sinin 501-900 TL aralığında, 8’inin 901-1300 TL aralığında ve 2’sinin ise 1301-1500 TL aralığında ücret belirlediği görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan 12 merkez kendi üniversite mensuplarına %10-20 arasında indirim yaptıklarını belirtmiştir.

Dil Merkezlerinin YTÖ Sertifika Programları Kapsamında Yürüttükleri Uygulama Derslerinde İzledikleri Yöntemlerin Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan dil öğretim merkezlerinin düzenledikleri sertifika programı kapsamında yürüttükleri uygulama derslerinde izledikleri yöntemlerin dağılımına ilişkin veriler Tablo 13’te sunulmuştur.

Görüşler	f
Uygulama derslerinde kursiyerler daha çok ders hocasıyla koordineli gidiyor. Ders hocası onlara kısa bir sunum yaptırıyor. Dil becerilerinin dördünden de uygulama yapmaları teşvik ediliyor.	2
Kursiyerler merkezimizdeki sınıflarda kursa katılan diğer öğrencilere 2 saat ders anlatıp hocalarımızdan da 8 saat ders dinlemektedirler.	2
Dersler kurumumuzda yapılmaktadır. Kurumda sertifika programı sırasında hangi seviyeden sınıflar varsa o sınıflara sırasıyla eğitici adayları yönlendirilmektedir. Eğitici adaylarının sınıfta gözlemci sıfatıyla katılımında azami ölçüde herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır. Ancak eğitici adaylarından en az 20 saat ders dinleme, 5 saat de ders anlatımı istenmektedir.	2
Adaylar uygulama derslerinin %50'sinde dinleme/izleme, %50'sinde ise konu anlatımı yapıyor. Kursiyerlerin farklı seviyelerde uygulama yapmasına çalışılıyor ancak bu durum merkezimizin imkanlarıyla da alakalı. Bazen tüm seviyelerde kurs olmayabiliyor. Bu nedenle adaylar var olan seviyelerde uygulamalara katılıyorlar.	2
Uygulama dersinde seminer konularına uygun atölyeler düzenliyoruz ve her bir kursiyere ders anlattırıyoruz. Bir saat ders anlatıyor ayrıca atölyede sınav, materyal hazırlıyoruz. Hazırlanan materyaller öğrenciler tarafından değerlendirilerek öğrencilere dönüt veriliyor.	1
Kursiyerlerimiz uygulama derslerini merkezimizde yapıyor. Her bir kursiyerin tüm seviyelerde uygulama yapmasına maalesef imkân olmamakta. Ancak en az iki farklı kurda ders dinlemesini sağlıyoruz. Kursiyer, uygulama derslerinde 28 saat ders dinliyor ve 2 saat ders anlatıyor.	1
Herhangi bir kurda 1 ders saati ders anlatıyor.	1
Uygulama kendi sınıflarımızda yapılmaktadır. Süreç esnasında devam eden tüm seviyelere katılım sağlanmaktadır. Kursiyerlerimiz 15 ders saati ders anlatıp, 15 saat de hocalarımızın dersine katılmaktadırlar.	1
Her seviyede staj yaptırmıyoruz. 20 saat olduğu için bir seviye yeterli oluyor.	1
Kursiyerlerimiz uygulama derslerini merkezimizde gerçekleştirmektedir. Mümkün olan tüm kurlarda derslere girmeleri sağlanmaktadır. Uygulama dersleri 40 saat olarak uygulanmaktadır. Asgari 4 saat ve en az 2 farklı ders anlatımı yaptırılmaktadır. Kursiyerlerimiz arzu ettikleri takdirde belirlenen saatlerden daha fazla ders takip edebilmektedir.	1
Çevrimiçi sınıflarda mevcut devam eden sınıfların düzeylerine uygun olarak tüm kur seviyelerinde uygulama derslerine girmektedirler. Kursiyerler 12 ders saati ders dinliyor, 3 ders saati de aktif ders anlatıyor.	1
Kursiyerler uygulama derslerini merkezimizdeki sınıflarda yapmaktadırlar. Kursiyerlerin her seviyeye girmesine azami dikkat etmekteyiz. Kursiyer, uygulama derslerinde 30 saat ders dinlemekte ve bir ders saati ders anlatmaktadır.	1
Kursiyerler merkezimizde 27 ders saati izleme, 3 ders saati de aktif olarak ders anlatmaktadır.	1
Kursiyerler merkezimizde 20 ders saati ders takibi yapıyorlar. Kursiyerler yalnızca gözlem yapmakta, örnek ders anlatımı yapmamaktadırlar.	1

Tablo 13: Sertifika Programında Yürütülen Uygulama Derslerinde İzlenen Yöntemlerin Dağılımına İlişkin Görüşler

Tablo 13'teki verilere göre merkezler uygulama derslerinde farklı yöntemler izlemektedir. Bazı merkezler kursiyerlerin ders dinleme süreleri ile ders anlatma sürelerini eşit tutarken bazıları ise ders dinleme sürelerine daha fazla zaman

ayırmaktadır. Tablo incelendiğinde merkezler tarafından kursiyerlere sunum yapmaları için ayrılan sürenin genellikle 1-2 ders saatiyle sınırlı olduğu görülmektedir. Sadece bir merkez kursiyerlerin sadece derslerde gözlem yaptığını, sunum yapmadığını ifade etmiştir.

Dil Merkezlerinin Verdikleri Sertifikaların Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan dil öğretim merkezlerinin sertifika programı sonunda verdikleri sertifikaların kopyalanmaması ve güvenirliliğinin yükseltilmesine dair yaptıklarına ilişkin görüşler Tablo 14'te sunulmuştur.

Görüşler	f
Hayır, herhangi bir ek önlem almıyoruz.	6
Sadece ıslak imza kullanılıyor.	2
Evet, numaralandırıyoruz ve kaydediyoruz.	2
Sertifikalarımızda sertifika onay kodu bulunmaktadır. Yetkili kişiler kurum sitemize girerek sertifika onay koduyla sertifikaları sorgulatabilir.	1
Sertifikalar soğuk mühürlü oluyor ve evrak kayıta sertifika numaraları ve birer nüshaları arşive ekleniyor.	1
İsim-soy isim benzerliklerinin önüne geçmek için öğrencilerin TC numaralarını sertifikaya yazıyoruz.	1
Sertifika numarası, TC kimlik numarası ve barkod numarası olmasına dikkat ediyoruz.	1
Elektronik imzalı sertifika kullanmaktayız ayrıca sertifikalarımızda elektronik doğrulama kodu bulunmaktadır.	1
Sertifika takip sistemi kullanıyoruz. Merkezimizin sitesinde yer alan "Sertifika Sorgulama" menüsü ile adayın TC kimlik numarası girilerek sertifikalarımız sorgulanabiliyor. Sertifikalarımızın arkasında da karekod uygulamasını kullanıyoruz.	1
Sertifikalara doğrulama kodu ve üniversiteye ait özel filigran eklenmektedir. Talep hâlinde sertifika teyidi yapılmaktadır.	1
Karekod uygulaması yapılmaktadır.	1

Tablo 14: Sertifikaların Kopyalanmaması ve Güvenirliliğinin Yükseltilmesine İlişkin Görüşler

Tablo 14'e göre araştırmaya katılan sertifika programı düzenleyicilerinin %33'ü (f=6) sertifikaların güvenirliliğinin yükseltilmesine dair herhangi bir ek önlem almamaktadır. Ek önlem aldığı ifade edenlerin en sık başvurduğu yöntemler arasında sertifikalara onay kodu verme, sertifikalarda soğuk damga kullanma ve karekod uygulaması yer almaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda sertifika programlarıyla ilgili genel verilere ulaşılmıştır. Açılışından bugüne en az bir defa sertifika programı düzenleyen dil öğretim merkezlerinin sayısı 66'dır. Araştırmaya konu dil öğretim merkezlerinin %70'ten fazlasının yıl içinde en az 1 ya da 2 sertifika programı düzenlediği anlaşılmaktadır. Düzenlenen bu programlara genellikle 50 ila 100 arasında kursiyer kabul edilmektedir. Dil öğretim merkezlerinin geneli sertifika programlarına kabul edecekleri kursiyerlerde Türkçe Eğitimi, Türk Dili ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi, Dilbilim, Çağdaş Türk Lehçeleri ile Türk Halk Bilimi bölümlerinden mezun olma şartı aramaktadırlar. Alanyazında bulunan Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde görev alacaklarda bulunması gereken yeterliklerle ilgili araştırmalarla (Göçer, 2013; Barın vd. 2017; Şengül, 2018) bu sonuç karşılaştırıldığında önceliğin bu bölümlere verilmesi doğal görünmektedir. Sertifika programlarında kursiyerlere verilen teorik ve uygulama dersleri

saatinde bariz farklılıklar göze çarpmaktadır. Bazı merkezler bunu toplam 50 saatle sınırlarken bazıları ise kursiyerlere 100 saat eğitim vermektedir. Teorik derslerin saat sayısı ile karşılaştırıldığında programlarda uygulamalara yeteri kadar yer ayrılmamaktadır. Bulut (2020, s. 391) kursiyerlerin gözünden sertifika programlarını incelediği çalışmasında uygulama derslerinde kursiyerlerin yalnızca izleyici rolünde olduklarını, öğretici olarak da gerçek ders sürecinin bir parçası olmalarını gerektiğini, kursiyerlerin de bu durumdan yakındıklarını ifade etmektedir.

YTÖ alanında görev yapacak öğreticilerin yetiştirilmesinde müstakil bir lisans programı açılması için farklı kurumlarca YÖK'e defaeten başvuruda bulunulmuş ancak olumlu bir sonuç alınmamıştır. YTÖ sertifika programlarındaki eksiklikleri ele alan çalışmada Çetin (2020), "Yabancılara Türkçe Öğretmenliği" adıyla öncelikle başkent Ankara ve İstanbul'da güncel lisans programlarının kurulmasını önermektedir. YÖK bu talebe muhalefet etmeye devam ederse en azından Türkçe Eğitimi ve Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinin ders kataloglarının YTÖ'yü de dikkate alarak güncellenmesini sağlamalıdır. Dil öğretiminin özü öğrencilere hedef dilin becerilerini (okuma yazma, konuşma, dinleme) kazandırmaktır. Sertifika programlarında kursiyerlere sunulan dersler bu bağlamda incelendiğinde tüm programlarda dört temel dil becerisi öğretiminin yanı sıra dil bilgisi öğretimi ve ölçme-değerlendirme derslerine yer verilmektedir. Temel becerilerin geliştirilmesine yönelik derslerin dışında materyal geliştirme, kültür aktarımı, dil öğretiminin temel ve genel ilkeleri, dil öğretiminde kuram ve yaklaşımlar, söz varlığı öğretimi, öğretim yöntem ve teknikleri, dil ve Türkçenin dünya dilleri arasındaki yeri, dil öğretiminde öğretme ve öğrenme etkinlikleri ve teknoloji kullanımı gibi dersler de programlarda yer almaktadır. 21. yüzyıl öğretici yeterlikleri açısından programlarda bu derslere yer vermek önemli görülse de Türkçe öğretiminin giderek yaygınlaşması kendi içinde alt dallar (Türk soylulara Türkçe öğretimi, çocuklara Türkçe öğretimi, mültecilere Türkçe öğretimi, iki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimi vb.) doğurmuştur. Dolayısıyla programların ders içerikleri tasarlanırken bu alt dalları da göz önünde bulundurmak sertifika programlarının niteliğini arttıracak ve Türkçe öğretimine olumlu yansıtacaktır.

Sertifika programlarında ders verecek öğretim elemanlarını belirlerken kurumların genellikle kendi personellerinden yararlandıkları, kendi dil öğretim merkezlerinde yeterli öğretim elemanı yoksa üniversitelerinin diğer fakültelerinde görevli ve meslekî tecrübesi olanlardan destek aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Dil öğretim merkezlerinden bazılarının öğretim elemanı açığını kurum içinde karşılamak adına Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi özelinde tecrübesi, bilgi birikimi, yayını olmayan öğretim elemanlarını sertifika programlarında görevlendirdiği görülmektedir. Böyle durumlarda, bu alanda uzmanlığı bulunmayan öğretim elemanlarına ders verdirmek yerine kurum dışındaki alan uzmanlarından destek alma yoluna gitmek en doğrusu olacaktır.

Dil öğretim merkezleri sertifika programlarının sonunda farklı ölçme değerlendirme uygulamalarına başvurmaktadır. Bunlar arasında en çok tercih edileni çoktan seçmeli sorulardan oluşan bir sınav uygulamasıdır. Demirel ve Kökçü (2018, s. 1897) sertifika programlarına katılan kursiyer görüşlerini inceledikleri çalışmalarında, düzenleyicilerin program sonundaki ölçme değerlendirme yöntemlerini kursiyerlerin yarısının subjektif bulduklarını belirtmişlerdir. Bu noktada objektif ölçütlere dayanan süreç temelli bir ölçme değerlendirmenin tercih edilmesinin doğru olacağı düşünülmektedir. Kursiyerlerin hem programda sorumlu oldukları derslerden sınava tabi tutulması hem de gerçek öğrenme ortamında örnek bir ders sunmaları ölçme değerlendirme açısından programın niteliğini arttıracaktır. Program sonunda başarılı bulunan kursiyerlere verilen sertifikaların ek güvenlik önlemleri açısından yeterliğinin tartışmalı olduğu düşünülmektedir. Bu sertifikaların kopyalanamaması için merkezler tarafından karekod uygulaması gibi ek güvenlik önlemleri alınmalıdır.

Sertifika programı düzenleyen üniversitelere bağlı dil öğretim merkezlerinin sayısının kısa bir sürede 66'ya ulaşmış olması YTÖ alanında uzmanlaşmaya ihtiyaç duyulduğu, bu alanda ilerlemek isteyen çok sayıda öğretici adayının bulunduğu ve bu alanın değerli bir istihdam ortamı yarattığının kanıtıdır. YTÖ alanında çok sayıda öğretici açığının doğması sertifika programlarının da kontrolsüzce artmasına neden olmuştur. Dolayısıyla bu sertifika programlarının nitelik kazanması için ölçütler belirleyecek, aranan öğretici yeterliklerine uygun bir programın yürütülmesini sağlayacak, çağdaş ölçme değerlendirme tekniklerine uygun bir sertifikalandırma yapılmasının takibini gerçekleştirecek, verilen sertifikaların güvenilirliğine garanti olabilecek bağımsız, çatı kuruluşlara ihtiyaç vardır. Bu kuruluşlar tarafından akredite edilmiş dil öğretim merkezlerinin bu programları düzenleyebilmesine izin verilmesi YTÖ alanında görev alacak öğreticilerin yetiştirilmesinde başarı oranını arttıracaktır.

Sertifika programı düzenleyeceğini ilan eden kurum ve kuruluşlar şeffaflık politikaları gereği ilan metinlerinde kursiyerlere her yönden doyurucu bilgiler sunmalıdır. Ders adları, ders içerikleri, ders süreleri, dersi verecek öğretim elemanlarının uzmanlık alanları vb. bilgiler kursiyer adaylarıyla önceden paylaşılmalıdır. Kamuoyunda, sertifika edinen her öğretici adayının bu alanda iş bulabileceği gibi bir algı söz konusudur. Bu programların mesleki gelişime katkı sağlayan programlar olduğu, edinilen sertifikaların herhangi bir iş garantisi sağlamadığı kursiyerlere anlatılmalıdır.

2019'da Çin'de başlayıp 2020'de dünya geneline yayılan Covid-19 salgını, eğitim süreçlerinin yeniden planlanmasına neden olmuştur. Yüz yüze eğitim yerini uzaktan eğitime bazen de hibrit eğitim süreçlerine terk etmektedir. Bu bağlamda, Türkçenin yabancılara uzaktan öğretimi de ayrıca ele alınması gereken bir alan olmuştur. Bugüne kadar sadece İstanbul Aydın Üniversitesi Türkçe Öğretim ve Uygulama Merkezinin iki defa "Türkçenin Yabancılara Uzaktan Öğretimi" adıyla sertifika programı düzenlediği görülmektedir. Diğer dil öğretim merkezlerine de sertifika programlarını Türkçenin yabancılara uzaktan öğretimine yönelik yeniden tasarımları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- BARIN, E. vd. (2017). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Görev Yapacak Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Bir Öneri". *International Journal of Language Academy*. V/7: 81-98.
- BULUT, S. (2020). "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sertifika Programının Kursiyerlerin Gözünden Değerlendirilmesi". *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*. VI/2: 376-392.
- ÇETİN, O. (2020). "Yabancılara Türkçe Öğretimi Sertifika Programlarında Görülen Eksiklikler ve Çözüm Önerileri". *XV. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildiri Kitabı*. Tiflis: 366-375.
- DURMUŞ, M. (2018). "Dil Öğretiminin Temel Kavramları Üzerine Düşünceler: Yabancılara Türkçe Öğretimi Mi, Yabancı Dil veya İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretimi Mi?". *Türkbilig*. 35: 181-190.
- GÖÇER, A. (2013). "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Görevlendirilecek Öğretim Elemanlarının Göreve Hazır Bulunuşluk Durumlarının Değerlendirilmesi". *The Journal of Academic Social Science Studies*, VI/5: 309-326.
- KURT, B. (2020). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programına İlişkin Kursiyer Görüşlerinin Karşılaştırmalı Bir Analizi". *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. III/1: 73-90.

- METE, F. (2012). *Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğreten Öğretmenlerin Özel Alan Yeterlikleri Üzerine Bir Araştırma*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- METE, F. - A. ASAR (2014). "Üniversite Programlarında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretmeni Alan Yeterliklerinin Araştırılması". *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*. Yaz (1): 121-141.
- DEMİREL, Ş. - Y. KÖKÇÜ (2018). "Yabancılara Türkçe Öğretimi Sertifika Programına Katılan Öğrencilerin Sertifika Programı Hakkındaki Görüşleri". *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*. VII/3: 1884- 1901.
- ŞENGÜL, K. (2018). "Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğretenlerin Öz Yeterlik Algılarının İncelenmesi". *Ana Dili Eğitimi Dergisi*. VI/3: 538-552.
- YILDIRIM, A. - H. ŞİMŞEK (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YILDIZ, Ü. - Y. TEPELİ (2014). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Öğretmen Yeterlilikleri Üzerine Bir Çalışma". *International Journal of Language Academy*. II/4: 564-578.

İnternet Kaynakları

- ALTUN, M. (2015). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programları". Erişim Tarihi: 10.03.2021.
http://www.dilbilimi.net/yto_sertifika_programlari.pdf
- DİLEK, İ. (2017). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programları; Ortaya Çıkışı, Gelişimi, İhtiyaçları Karşılama Durumu". Erişim Tarihi: 01.03.2021,
https://www.academia.edu/35623933/Yabanc%C4%B1_Dil_Olarak_T%C3%BCrk%C3%A7e_%C3%96%C4%9Fretimi_Sertifika_Programlar%C4%B1_Ortaya_%C3%87%C4%B1k%C4%B1%C5%9F%C4%B1_Geli%C5%9Fimi_%C4%B0htiya%C3%A7lar%C4%B1_Kar%C5%9F%C4%B1lama_Durumu_%C4%B0htiya%C3%A7lar%C4%B1_Kar%C5%9F%C4%B1lama_Durumu

EK

Etik Kurul Kararı: Bu çalışma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'nun 26.02.2021 tarihli ve 2021/162 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur.

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
26.02.2021	2	2021/162

KARAR NO:
2021-162

Üniversitemiz Eğitim Fakültesinden Mehmet Emre ÇELİK 'in "Düzenleyen Görüşlerinden Hareketle Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sertifika Programlarının İncelenmesi" isimli Öğretim Üyesi Bilimsel Araştırmasına ilişkin anket ve mülakat çalışmalarını içeren 4627 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Eğitim Fakültesinden Mehmet Emre ÇELİK 'in "Düzenleyen Görüşlerinden Hareketle Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sertifika Programlarının İncelenmesi" isimli Öğretim Üyesi Bilimsel Araştırmasına ilişkin anket ve mülakat çalışmalarının kabulüne oy birliği ile karar verildi.